

ГРУПОВА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

У статті на основі аналізу наукових досліджень і власного практичного досвіду викладання дисципліни «Психологія та педагогіка» показано можливості використання групової взаємодії як чинника розвитку професійної культури майбутніх економістів. Розкрито важливість формування соціальних компетентностей студентів, які є невід'ємними складовими частинами професійної культури майбутніх економістів. Продемонстровано можливості побудови окремих практичних занять із дисципліни «Психологія та педагогіка» на основі групової взаємодії, метою яких є: усвідомлення студентами своїх індивідуальних особливостей, здібностей, можливостей; розвиток соціальних якостей; формування соціальних компетентностей, які є складовими частинами професійної культури майбутніх економістів.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх економістів, групова взаємодія, організація групової взаємодії, професійна культура.

Однією з найвагоміших проблем сучасного суспільства є нівелювання людського фактору. Особливо гостро ця проблема постає в економічній сфері, у якій конкуренція вважається головною умовою успіху. Особливу роль у вирішенні цієї проблеми належить освіті як суспільній інституції, що здатна взяти на себе роль щодо збереження та відновлення духовності, посилення орієнтації на людину та її розвиток, формування гуманної системи цінностей, посилення спрямованості нового покоління на взаємодію та кооперацію між людьми і культурами.

Актуальним завданням професійної підготовки фахівців економічного профілю є формування соціальних якостей суб'єктів навчання, у т. ч. і здатності до конструктивної соціальної взаємодії як складової частини їх загальної професійної культури. Майбутні фахівці в галузі економіки мають бути здатними до реалізації проектної діяльності, кооперації та здорової конкуренції. Необхідний пошук таких форм організації навчальної діяльності майбутніх економістів у закладах вищої освіти (далі – ЗВО), які забезпечували б їх практичними навичками соціальної взаємодії та сприяли розвитку соціальних, моральних, особистісних якостей і професійної культури в цілому. Отже, стаття присвячена проблемі пошуку чинників формування професійної культури майбутніх економістів у ЗВО.

Питання використання групових форм навчальної діяльності досить глибоко вивчено у сучасній психології та педагогіці. Зокрема, досліджується проблема використання групової навчальної діяльності як засобу підвищення ефективності професійної підготовки (М. Артюшина, Т. Васильєва, Н. Савельєва, Т. Франчук). Проводяться дослідження можливостей розвитку психологічних механізмів у різних підсистемах педагогічної взаємодії у процесі професійної підготовки із застосуванням методів активного соціально-психологічного навчання (О. Дусавицький С. Максименко, В. Моляко, Н. Ключова, Т. Яценко). Досліджуються психологічні та дидактичні питання використання групової взаємодії у процесі психолого-педагогічної підготовки викладачів економіки та майбутніх економістів у ЗВО економічного профілю (В. Завірюха, Г. Ковальчук, Л. Колесніченко, Л. Корват, О. Ловка, І. Міщенко, Л. Музичко, Т. Приходько, Г. Романова, Л. Савенкова, Р. Серьожнікова).

У сучасних умовах збільшується кількість публікацій, присвячених дослідженням професійної культури фахівців різних спеціальностей (Ю. Палеха, В. Кудін, М. Поплавський). Феномен професійної культури розглядається в працях О. Аніщенко, І. Зарецької, О. Пономарьова, М. Огреніч. Проблеми формування професійної культури майбутніх економістів присвячені дослідження Г. Гушніної, О. Пілевич та ін. Однією з важливих складових частин професійної культури фахівців економічного профілю визнаються соціальні якості. Водночас поки що недостатньо обґрунтоване використання групової взаємодії для розвитку професійної культури майбутніх фахівців економічних спеціальностей.

Метою статті є розгляд групової взаємодії студентів як чинника формування професійної культури майбутніх економістів.

Про важливість розвитку соціальних якостей як важливого результату професійної підготовки сьогодні говорить багато дослідників. Д. В. Чернілевський зазначає, що «системоутворюючим фактором неперервної освіти виступає її цілісність, тобто не механічне прирощення елементів, а глибока інтеграція всіх підсистем і процесів професійної освіти», і тому педагогічна система «розуміється у вигляді цілісної сукупності шляхів, засобів, способів та форм набуття, поглиблення, розширення загальної освіти, соціальної зрілості та професійної компетентності» [1, с. 31]. Відповідно, результатом професійної підготовки має виступати комплексне збагачення досвіду майбутнього фахівця, що включає і професійні, й особистісні властивості, серед яких найвагоміше місце займають моральні та соціальні якості. Соціалізація, професіоналізація, формування професійної культури визнаються рівноцінними та взаємопов'язаними напрямками професійного становлення.

Дослідниками психолого-педагогічної підготовки у ЗВО економічного профілю доведено важливість формування і розвитку соціальних якостей майбутніх фахівців економічного профілю, забезпечення інтен-

сивної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу. М. Артюшина доводить необхідність взаємозв'язку соціально-психологічних і дидактичних умов групової навчальної діяльності студентів як вагомого чинника результативності професійної підготовки майбутніх економістів і викладачів економіки [2]. Опитування студентів економічних спеціальностей, здійснені Л. Грущенко, показують, що найбільш продуктивними формами та методами проведення занять із психолого-педагогічних дисциплін студенти вважають ті, які пов'язані із взаємодією, дозволяють реалізувати гуманістичну позицію педагога [3]. Т. Поясок, здійснюючи обґрунтування психолого-педагогічної підготовки фахівців фінансово-економічного профілю, визначає одним із пріоритетних завдань такої підготовки формування готовності студентів до встановлення позитивних взаємовідносин у мікросоціальних групах [4, с. 11].

Отже, науковці приділяють важливе значення соціальній і груповій взаємодії суб'єктів навчання в процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО непедагогічного профілю, зокрема економічного. Така взаємодія дозволяє підвищити результативність основної фахової підготовки, зокрема покращує формування соціальних якостей майбутніх фахівців економічного профілю (комунікативності, організованості та інших), сприяє розвитку їх інноваційних властивостей, формує професійно-рольову поведінку та покращує стосунки між студентами в академічних групах.

Під час підготовки майбутніх економістів теж важливо розвивати соціальні компетентності, адже у процесі здійснення професійної діяльності людина вступає у взаємодію з іншими учасниками виробничого процесу і тому повинна вміти координувати свої дії з діями інших, вміти працювати у команді, організувати спільну діяльність, конструктивно вирішувати конфліктні ситуації тощо. Сьогодні ці якості стають важливими складовими частинами професійної культури майбутніх економістів.

Сучасна професійна освіта має бути спрямована на неперервний розвиток, соціалізацію та професіоналізацію особистості майбутнього фахівця. Соціалізація і професіоналізація визнаються рівноцінними та взаємопов'язаними напрямками професійного становлення. Відповідно, результатом професійної підготовки має виступати комплексне збагачення досвіду майбутнього фахівця, що включає і професійні, й особистісні властивості, серед яких найвагоміше місце займають саме соціальні якості студентів. Соціальна компетентність особистості визнається сьогодні базовою (ключовою) компетентністю сучасного фахівця, важливою складовою частиною їх професійної культури.

У розумінні професійної культури сьогодні все частіше використовується її тлумачення як соціально-професійної якості суб'єкта діяльності. За визначенням М. А. Огренич, професійна культура – це міра, якість діяльності у певній суворо обмеженій сфері її професії; це яскравий приклад і показник якості людського спілкування, коли суспільна діяльність людей постає і як діяльність інших, і як співпраця, і як намагання співрозмовників зрозуміти й об'єктивно оцінити один одного [7, с. 126–127]. Професійна культура, за визначенням О. В. Аніщенко, є якістю суб'єкта праці та включає в себе сукупність принципів, норм, правил, методів, які сформувалися історично, регулюють професійну діяльність людини [8, с. 724]. О. Пілевич під професійною культурою майбутнього економіста розуміє системну багатofакторну та поліфункціональну якість особистості, що характеризується набором професійних знань, умінь, навичок, здатностей, які ґрунтуються на особистісних якостях і виявляються у загальній культурі та свідчать про готовність до професійної діяльності у сфері економіки [6, с. 44]. Важливим чинником формування професійної культури майбутніх фахівців з економіки О. Пілевич вважає культурно-освітнє середовище закладу освіти, в якому здійснюється професійна підготовка. За думкою автора, виховний потенціал забезпечується, насамперед, суб'єктами, які складають освітнє середовище, взаємодіють між собою на основі суб'єкт-суб'єктивних взаємовідносин [9].

Отже, відштовхуючись від поглядів різних дослідників, можна дійти висновку, що групова взаємодія є важливим чинником розвитку професійної культури майбутніх економістів.

Роздивимося детальніше можливості використання групової взаємодії для формування професійної культури майбутніх економістів на прикладі викладання дисципліни «Психологія та педагогіка» у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

У процесі викладання активно використовується групова навчальна діяльність, а саме: робота у підгрупах, групові дискусії, рольові та ділові ігри, групові проекти. На перших етапах особлива увага приділяється оволодінню студентами загальними механізмами групової взаємодії, забезпечуючи взаєморозуміння учасників, узгодження їх інтересів і потреб у спільній діяльності та координацію їх взаємних дій. На цьому етапі дуже важливо постійно варіювати умови групової взаємодії, створювати групи змінного складу для вирішення відносно простих групових завдань, оскільки це привчає студентів більше цінувати ділові стосунки, пристосовуватися до учасників із різними психологічними особливостями.

Зокрема, на першому практичному занятті з дисципліни «Психологія та педагогіка» студенти виконують вправу «Принципи взаємодії», метою якою є вироблення принципів спільної діяльності у групі протягом навчання. Студенти методом мозкового штурму визначають принципи взаємодії спочатку у малих групах, потім визначають найбільш повторювані та виробляють принципи взаємодії для всієї академічної групи. Такі вправи дозволяють студентам усвідомити необхідність вироблення правил взаємодії та досягнення спільного рішення в будь-яких ситуаціях взаємодії в майбутньому; розвинути вміння висловлювати свою думку та поважати думку інших, знаходити компромісне рішення та виробляти вміння дотримуватися правил спільної діяльності.

Також важливим для розвитку соціальних якостей є розуміння свого внутрішнього світу та почуттів іншої людини, її прихованих емоцій і переживань не в своїх, а в спільних інтересах. Емпатійність є частиною професійної культури майбутніх економістів. Етичні норми міжособистісної взаємодії, які усвідомлюються та програються студентами під час практичних вправ під час навчання, виявлятимуться у вчинках і думках майбутніх економістів вже у професійній діяльності. Тому упродовж всього вивчення дисципліни ми використовуємо серію вправ на розвиток емпатії й усвідомлення власного емоційного світу. Так, на практичному занятті, присвяченому визначенню домінуючих емоцій особистості, студенти мають визначити емоційний стан людини за малюнком чи фотокарткою. У групах спочатку обговорюються можливі варіанти, а потім студенти кожної групи вигадують історію, яка могла б статися з цією особою, що дозволить зрозуміти причини такого емоційного стану. Обов'язковою умовою виконання цієї вправи має стати обговорення зі студентами питання, чи виникали в них подібні відчуття, якщо так, то за яких обставин. Використовуючи правила взаємодії, студенти мають організувати обговорення таким чином, щоб кожен з учасників мав можливість висловитися та бути почутим. Також ефективним є символічне зображення емоцій. Групам роздаються картки з назвами емоцій чи психічних станів. Вони ознайомлюються з ними, але не показують іншим групам. Потім кожна з груп має пантомімічно зобразити ту емоцію чи стан, що зображені на малюнку. Задача інших команд – відгадати назву емоції чи стану. Здатність до емпатії є основою для взаєморозуміння, яке є одним з механізмів групової взаємодії та займає важливе місце в міжособистісному спілкуванні. Знання того, що відчуває інша людина в тих чи інших ситуаціях взаємодії, дозволяє більш толерантно ставитися до партнерів по взаємодії, розуміти й адекватно оцінювати інших людей; успішно взаємодіяти та вирішувати конфлікти з іншими людьми; регулювати власні стани, знижувати емоційну напругу.

Не менш важливим для розвитку соціальних якостей є вміння узгоджувати свої дії з діями партнерів. Чим складніше завдання потрібно вирішити, тим важливішим є об'єднання зусиль всіх членів групи. Вправи, які ми використовуємо для розвитку узгодженості, умовно можемо поділити на дві групи: вправи, які дозволяють виробити узгодженість переконань, цінностей членів групи («Дзеркало відносин», «Золоті слова», «Портрет групи», «Груповий вплив»), та вправи, які дозволяють виробити узгодженість дій між членами команди та випробувати різноманітні стратегії міжособистісної взаємодії («Дім-дерево-собака», «Малюємо малюнок разом», «Скала», «Геометричні фігури»). Такі вправи ми, частіш за все, використовуємо, якщо перед групами стоїть складне завдання, яке складається з багатьох етапів і для успішного виконання потребує об'єднання зусиль всіх членів групи (наприклад, групові проекти). На занятті «Поведінка особистості в конфліктних ситуаціях», присвяченому виробленню вмінь регулювати свою поведінку в конфліктних ситуаціях, нами також використовуються вправи на розвиток узгодженості дій між учасниками груп та програвання різних стратегій поведінки в конфліктах (суперництво, співробітництво, компроміс, уникнення, пристосування). Результатом виконання цих вправ має стати формування первинного досвіду узгодження дій між учасниками взаємодії на основі спільної мети та рівності позицій.

Для розвитку соціальних якостей майбутніх економістів важливим є усвідомлення кожним учасником своєї ролі та функцій у групі та розвиток особистісних властивостей, які необхідні для здійснення групової роботи. На практичному занятті з теми «Розвиток особистості та Я-концепція» ми використовуємо вправу «Валіза побажань», яка допомагає кожному студенту отримати «зворотній зв'язок» від членів всієї академічної групи стосовно сильних і слабких сторін своєї особистості та намітити напрям самовдосконалення, щоб стати ефективним членом групи. Практичне заняття «Спілкування та міжособистісні стосунки» дозволяє використовувати вправи, які допомагають студентам визначити індивідуальну внутрішню групову статусну позицію, а також особливості сприймання особистості з боку соціальної групи («Подарунок на день народження», «Шукаю друга») та навчитися координувати свої дії з діями інших членів команди (вправа ««Будуємо автомобіль разом», ділова гра «Розподіл ролей», кейс «Формування тимчасової робочої групи», тести «Геометрична картина світу», «Індивідуально-типологічні риси особистості» Майєрс – Бриггс).

На прикладі дисципліни «Психологія та педагогіка» нами було продемонстровано можливості побудови окремих практичних занять на основі групової взаємодії. Як наслідок, студенти отримують можливість розвинути соціальні якості та набути відповідні соціальні компетентності, які є складовими частинами професійної культури майбутніх економістів, а саме: застосовувати психодіагностичні методи та методики для дослідження індивідуально-психологічних і соціально-психологічних властивостей; здійснювати самоаналіз, самооцінку, саморозвиток власних психологічних особливостей; розуміти й адекватно оцінювати інших людей; успішно взаємодіяти та вирішувати конфлікти з іншими людьми; організовувати власну діяльність; враховувати психологічні фактори для реалізації будь-якої діяльності, зокрема навчальної: пояснювати й прогнозувати поведінку людини, групи на основі знання їх психологічних властивостей; пропонувати, аргументувати й обирати оптимальний спосіб поведінки і діяльності щодо людини чи групи; створювати ефективну систему комунікації у навчанні та ін.

Висновки. Професійна підготовка майбутніх економістів у ЗВО має враховувати необхідність розвитку у студентів соціальних компетентностей та професійної культури. Організація навчальної діяльності майбутніх економістів на основі групової взаємодії дозволяє озброїти їх практичними навичками соціальної взаємодії та сприяти розвитку соціальних, моральних, особистісних якостей і професійної культури в цілому. Осмислення своїх реальних особливостей, здібностей, можливостей, яке відбувається в процесі

розвитку професійної культури на основі залучення студентів до групової взаємодії, сприяє усвідомленню майбутніми економістами особливого значення саморозвитку і самовдосконалення, а розвиток соціальних якостей студентів створює підґрунтя для досягнення вищих результатів у майбутній професійній діяльності.

Використана література:

1. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : [учеб. пособ.] / Д. В. Чернилевский. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 560 с.
2. Артюшина М. В. Взаємозв'язок соціально-психологічних та дидактичних умов групової навчальної діяльності студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. В. Артюшина; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. – Київ, 2000. – 195 с.
3. Грущенко Л. М. Формування професійно-орієнтованого ставлення до дисциплін психолого-педагогічного циклу у студентів економічного університету : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. М. Грущенко. – Київ, 2007. – 21 с.
4. Поясок Т. Б. Основи психолого-педагогічної підготовки фахівців фінансово-економічного профілю : [навч. посіб.] / Т. Б. Поясок. – Київ : ПП «ЕКМО», 2003. – 288 с.
5. Вечірко Р. М. Українська та зарубіжна культура : [навч.-метод. посіб.] / [Р. М. Вечірко, О. М. Семашко, В. В. Олефіренко]. – Київ : КНЕУ, 2003. – 367 с.
6. Пілевич О. А. «Культура», «Професійна культура» як базові категорії дослідження професійної культури майбутнього економіста / О. А. Пілевич // Професійна освіта: проблеми і перспективи. – Київ, 2014. – Вип. 7. – С. 41–46.
7. Огренич М. А. Іншомовний мовленнєвий етикет як складова професійної культури майбутніх економістів / М. А. Огренич // Вісник Чернігів. держ. пед. ун-ту. Збірник наук. праць; редкол. М. О. Носко (гол. ред.). – Чернігів : ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка, 2009. – Вип. 62. – С. 126–129.
8. Аніщенко О. В. Професійна культура / О. В. Аніщенко // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г.Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – С. 724
9. Пілевич О. А. Формування професійної культури майбутніх фахівців у середовищі вищого навчального закладу / О. А. Пілевич // Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи. – Київ, 2016. – Вип. 8. – С. 55–65.

References:

1. Chernylevskyy D. V. Dydaktycheskye tekhnolohyy v vysshey shkole : [ucheb. posob.] / D. V. Chernylevskyy. – Moskva : YUNYTY-DANA, 2002. – 560 s.
2. Artyushyna M. V. Vzayemozvyazok sotsialno-psykholohichnykh ta dydaktychnykh umov hrupovoyi navchalnoyi diyalnosti studentiv : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 “Teoriya i metodyka profesinyoi osvity” / M. V. Artyushyna ; Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. – Kyiv, 2000. – 195 s.
3. Hrushchenko L. M. Formuvannya profesinyo-oriyentovanoho stavlennya do dystsyplin psykholoho-pedahohichnoho tsykladu u studentiv ekonomichnoho universytetu : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 “Teoriya i metodyka profesinyoi osvity” / L. M. Hrushchenko. – Kyiv, 2007. – 21 s.
4. Poyasok T. B. Osnovy psykholoho-pedahohichnoyi pidhotovky fakhivtsiv finansovo-ekonomichnoho profilyu : [navch. posib.] / T. B. Poyasok. – Kyiv : PP EKMO, 2003. – 288 s.
5. Vechirko R. M. Ukrayinska ta zarubizhna kultura : [navch.-metod. posib.] / [R. M. Vechirko, O. M. Semashko, V. V. Olefirenko]. – Kyiv : KNEU, 2003. – 367 s.
6. Pilevych O. A. «Profesiyna kultura» yak bazovi katehoriyi doslidzhennya profesinyoi kultury maybutnoho ekonomista / O. A. Pilevych // Profesiyna osvita: problemy i perspektvy. – Kyiv, 2014. – Vyp. 7. – S. 41–46.
7. Ohrenych M. A. Inshomovnyy movlennyyevy etyket yak skladova profesinyoi kultury maybutnikh ekonomistiv / M. A. Ohrenych // Visnyk Chernihiv. derzh. ped. un-tu. Zbirnyk nauk. prats; redkol. M. O. Nosko (hol. red.). – Chernihiv : CHDPU im. T. H. Shevchenka, 2009. – Vyp. 62. – S. 126–129.
8. Anishchenko O. V. Profesiyna kultura / O. V. Anishchenko // Entsyklopediya osvity / hol. red. V. H.Kremen. – Kyiv : Yurinkom Inter, 2008. – S. 724.
9. Pilevych O. A. Formuvannya profesinyoi kultury maybutnikh fakhivtsiv u seredovyshchi vyshchoho navchalnoho zakladu / O. A. Pilevych // Modernizatsiya profesinyoi osvity i navchannya: problemy, poshuky i perspektvy. – Kyiv, 2016. – Vyp. 8. – S. 55–65.

Саркисова О. Ю. Групповое взаимодействие как фактор развития профессиональной культуры будущих экономистов

В статье на основе анализа научных исследований и собственного практического опыта преподавания дисциплины «Психология и педагогика» раскрыты возможности использования группового взаимодействия как фактора развития профессиональной культуры будущих экономистов. Показана важность формирования социальных компетенций студентов, которые являются неотъемлемыми составляющими профессиональной культуры будущих экономистов. Продемонстрированы возможности построения отдельных практических занятий по дисциплине «Психология и педагогика» на основе группового взаимодействия, целью которых является: осознание студентами своих индивидуальных особенностей, способностей, возможностей; развитие социальных качеств; формирования социальных компетенций, которые являются составляющими профессиональной культуры будущих экономистов.

Ключевые слова: профессиональная подготовка будущих экономистов, групповое взаимодействие, организация группового взаимодействия, профессиональная культура.

Sarkisova O. Y. Group interaction as a factor of development of professional culture of future economists

In the article based on the analysis of scientific research and author's own practical experience of teaching the discipline "Psychology and Pedagogy" the possibility of using group interaction as a factor of the development of professional culture of future economists is shown. The importance of the formation of social competences of students, which are the integral components of the professional culture of future economists, is revealed. The possibility of constructing of individual practical classes in the discipline "Psychology and Pedagogy" is demonstrated on the basis of group interaction, the purpose of which is: students' awareness of their individual peculiarities, abilities, possibilities; development of social competences; the formation of social competences which are the components of the professional culture of future economists.

Key words: professional training of future economists, group interaction, organization of group interaction, professional culture.

УДК 37.091.33-028.22

Сілкова О. В., Лобач Н. В.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

У статті розглядається поняття «педагогічна технологія». Визначено, що інформаційна насиченість освітнього середовища вимагає особливого представлення навчального матеріалу студентам. Визначено, що візуалізація інформації дозволяє активізувати здатність студента думати складними просторовими зображеннями. Розглянуті основні функції візуалізації. Встановлено, що використання технології візуалізації навчальної інформації збагачує педагогічну практику новими процесуальними навичками, спираючись на традиційний принцип наочності й активне використання інформаційних освітніх ресурсів. Розглянуті основні способи візуалізації інформації та відповідні інструменти для її реалізації, що дозволяють зробити навчальний процес більш інтенсивним, сформувати у студентів критичне і візуальне мислення, посилити зорове сприйняття для кращого засвоєння матеріалу.

Ключові слова: педагогічна технологія, візуалізація, інструменти візуалізації, способи візуалізації, навчальна інформація.

Реформування освіти на сучасному етапі супроводжується суттєвими інноваційними змінами, серед яких першочергове місце займає технологізація навчального процесу. Хоча педагогіка має у своєму арсеналі значну кількість ефективних технологій, що використовуються у вищих навчальних закладах, але проблема стабільності у навчанні, а також проблема досягнення кожним студентом високих навчально-професійних результатів перебуває під постійною увагою педагогів-науковців.

У сучасній дидактиці існує безліч визначень поняття «педагогічна технологія». Б. Ліхачов визначає педагогічну технологію як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів та є організаційно-методичним інструментарієм педагогічного процесу.

На думку В. Монахова, педагогічна технологія – це продумана у всіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для студентів і викладача.

Л. Кайдалова визначила, що педагогічна технологія формує компетентного фахівця на основі вдалого поєднання форм, методів і засобів навчання з професійною компетентністю і педагогічною майстерністю викладачів.

Отже, педагогічна технологія є цілісною системою форм, методів і засобів навчання, що спрямовані на гарантоване досягнення дидактичних цілей, розвиток особистості студентів, формування їх інтелектуальної активності та професійної компетентності. Таким чином, у процесі пошуку однією з найбільш ефективних педагогічних технологій була визначена технологія, що дозволяє вирішувати проблему представлення інформації у зручному наочному вигляді, а саме технологія візуалізації навчальної інформації.

Розкриття питання візуального відображення навчальної інформації можна знайти у роботах О. Асмолова, А. Вербицького, В. Давидова, С. Герасимової, Н. Житеньової, З. Калмикової, О. Мукосеєнко, Н. Неудахіної та ін. Візуалізація навчальної інформації розглядається на технологічному рівні А. Барішкіним, Г. Лаврентьєвим, Н. Резник, у професійній освіті – Т. Мещеряковою, Л. Сидоровою та ін.

Відомо, що основними каналами одержання навчальної інформації є: візуальний, аудіальний, кінестетичний [1]. Залежно від переваги роботи одного із них, студентів поділяють на три групи: візуали, аудіали, кінестетики. Саме тому у процесі навчання необхідно обов'язково враховувати саме цю особливість. Не можна викладати візуалу значний обсяг інформації у мовному вигляді, оскільки велика частина її не сприймається, ще менша частина засвоюється. Як показали дослідження, переважна більшість студентів погано сприймає інформацію на слух, частина її сприймається неправильно, а монолог швидко втомлює. Найефективніше подавати навчальний матеріал, рівномірно навантажуючи усі інформаційні канали, враховуючи залежність засвоєності навчального матеріалу від його способу подачі.